

C-150

Green Deal Bevorderen duurzaam bosbeheer

Partijen:

1. De Staatssecretaris van Economische Zaken, namens deze de directeur-generaal Natuur en Regio, mevrouw ir. A.M. Burger, de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, namens deze de directeur-generaal Milieu en Internationaal, de heer drs. C.B.F. Kuijpers, en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, namens deze de directeur-generaal Internationale Samenwerking, R. Swartbol, ieder handelend in zijn of haar hoedanigheid van bestuursorgaan, samen hierna te noemen: Rijksoverheid;
2. Stichting IDH Sustainable Trade Initiative, vertegenwoordigd door de heer E. Wermuth, hierna te noemen: IDH;
3.
  - a. Aannemersfederatie Nederland Bouw en Infra, vertegenwoordigd door de heer H. Klein Poelhuis;
  - b. Aedes vereniging van woningcorporaties, vertegenwoordigd door de heer ir. M.A.E. Calon;
  - c. Algemene Vereniging Inlands Hout, vertegenwoordigd door de heer ing. C. Boon;
  - d. Bouwend Nederland, vertegenwoordigd door de heer mr. drs. L.C. Brinkman;
  - e. Centrale Bond van Meubelfabrikanten, vertegenwoordigd door de heer drs. C. Hoogendijk;
  - f. INretail, vertegenwoordigd door de heer J.D. van der Zee;
  - g. Koninklijke Vereniging Federatie van Ondernemers in de Schilders-, Onderhouds-, Metaalconserverings- en Glasbranche FOSAG, vertegenwoordigd door de heer R.J.P.M. Maas;
  - h. Koninklijke Vereniging van Handelaren in Bouwmaterialen in Nederland, vertegenwoordigd door de heer mr. G. Smit;
  - i. Koninklijke Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen, vertegenwoordigd door de heer H.A.A.J. Gras, hierna te noemen: VVNH;
  - j. Nederlandse Branchevereniging voor de Timmerindustrie, vertegenwoordigd door de heer M.J.A. van de Vin, hierna te noemen: NBvT;
  - k. Nederlands Verbond van de Groothandel, vertegenwoordigd door de heer Ir. Ing. H. de Boon;
  - l. Nederlandse Vereniging Van Houtagenten, vertegenwoordigd door de heer M. P. Dercksen;
  - m. NVB Vereniging voor ontwikkelaars & bouwondernemers, vertegenwoordigd door de heer ing. J.M. Groen MRE;
  - n. Raad Nederlandse Detailhandel, vertegenwoordigd door de heer drs. P.E. Hamming;
  - o. Vereniging HAS vertegenwoordigd door de heer Mr A.J.M. Ceelaert
  - p. Verduurzaamd Hout Nederland, vertegenwoordigd door de heer ing. C. Boon;
  - q. Vereniging van Houtskeletbouwers, vertegenwoordigd door de heer J.R. Hoekstra;
  - r. Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen, vertegenwoordigd door de heer W.J. Bodewes;
  - s. Vereniging van Verf- en Drukinktfabrikanten, vertegenwoordigd door de heer drs. B.J.A. Berkel;
  - t. Vereniging Winkelketens in de Doe Het Zelfbranche, vertegenwoordigd door de heer H-J. Stoter RA.;

a tot en met t. hierna samen te noemen: brancheorganisaties;
4.
  - u. CNV Vakmensen, vertegenwoordigd door de heer A.A. van Wijngaarden;
  - v. Nederlandse Bond voor de Bouw- en Houtnijverheid, vertegenwoordigd door mevrouw J.M.C. Snels;

u en v hierna samen te noemen: vakbonden;

5. Stichting Tropenbos International, vertegenwoordigd door de heer R.G.A. Boot hierna te noemen: Tropenbos;

Partij 1 tot en met 5 hierna samen te noemen: Partijen;

Algemene overwegingen:

1. Het kabinet beoogt een algemene Green Deal met de samenleving die bijdraagt aan verduurzaming van de maatschappij op korte en langere termijn en die lonend is voor overheid en maatschappij. Doel van de Green Deal is laten zien dat groen en groei hand in hand gaan.
2. Partijen zien publiekprivate samenwerking als een goede manier om verduurzaming van de Nederlandse economie te versnellen en hier ook economisch van te profiteren. Deze unieke gezamenlijke aanpak is in Nederland op andere terreinen zeer succesvol en de Green Deal zal hierop voortbouwen. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn onmisbaar om deze verduurzaming mogelijk te maken.
3. Bij de Green Deal gaat het om concrete duurzame initiatieven, waarbij barrières verdwijnen, innovaties ontwikkeld, gefinancierd en toegepast worden en duurzame kansen benut. In de praktijk loopt de maatschappij tegen belemmeringen aan die in de weg staan aan initiatieven die leiden tot een verdere verduurzaming.
4. In de Green Deal willen Partijen concrete afspraken maken die deze belemmeringen wegnemen, zodat de initiatieven die anders moeilijk van de grond komen ruim baan krijgen. Deze initiatieven kunnen vervolgens ook als voorbeeldfunctie dienen voor andere partijen en daarmee de totale markt in beweging zetten.
5. De voor de Green Deal geïnventariseerde projecten van de partijen zijn door het wegnemen van belemmeringen potentieel succesvol, kunnen op korte termijn resultaten opleveren en kunnen uitmonden in nieuwe economische activiteiten of kostenbesparingen op korte of langere termijn voor het bedrijfsleven. De resultaten van een concrete Green Deal kunnen daarna toepasselijk zijn op andere vergelijkbare projecten, waardoor de reikwijdte van de Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit de Rijksoverheid tegenover staat.

Specifieke overwegingen Green Deal Bevorderen duurzaam bosbeheer:

1. Tweederde van alle biodiversiteit op land komt voor in bossen, met name tropische bossen. Meer dan een miljard mensen zijn afhankelijk van het bos voor hun levensonderhoud. Deze Green Deal gaat over het bevorderen van duurzaam bosbeheer wereldwijd. Met duurzaam beheerde bossen wordt bijgedragen aan inkomensverbetering voor arme van het bos afhankelijke bevolkingsgroepen, lokale economische ontwikkeling, aan klimaatmitigatie door reductie van koolstofemissies en het in stand houden van biodiversiteit.
2. De Europese Unie voert op grond van het door de Europese Commissie opgestelde FLEGT¹ actieplan, actief beleid gericht op duurzaam beheer en gebruik van bossen en hout. De Verordening (EG) Nr. 2173/2005 van de Raad van 20 december 2005 inzake de opzet van een FLEGT-vergunningensysteem voor de invoer van hout in de Europese Gemeenschap (hierna: de FLEGT-verordening) - en de Verordening (EU) Nr. 995/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten op de markt brengen (hierna: de Houtverordening) maken daar onderdeel van uit. Deze verordeningen bevatten voorschriften gericht op het aanpakken van het probleem van de illegale houtkap en de daarmee verband houdende handel.
3. De Houtverordening legt de verantwoordelijkheid voor het garanderen van de legale herkomst van hun producten, bij de ondernemer die het hout voor het eerst op de Europese markt brengt. De ondernemer geeft deze garanties door een stelsel van zorgvuldigheidseisen toe te passen. De Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA) houdt toezicht op de naleving van de regelgeving en grijpt in wanneer een ondernemer zijn verantwoordelijkheid niet neemt.

¹ Forest Law Enforcement, Governance and Trade

4. De afspraken in deze Green Deal kunnen geen afbreuk doen aan deze wettelijke bepalingen, noch aan de zelfstandige uitoefening van toezicht en handhaving door de NVWA.
5. Deze Green Deal kan niet tot gevolg hebben dat hout met een FLEGT-vergunning materieel wordt uitgesloten.
6. Private certificeringsinitiatieven zijn een goede manier om duurzaam bosbeheer op brede schaal te stimuleren en ontbossing tegen te gaan. Keurmerken en certificaten maken hout uit duurzaam beheerde bossen bovendien zichtbaar voor de consument. Met certificering krijgt bos een grotere economische waarde. De kwaliteitsborging die certificeringsschema's bieden voor onder andere duurzaamheidsaspecten worden voortdurend in de praktijk getoetst en waar nodig aangescherpt.
7. Op dit moment is wereldwijd 18% van het totale areaal aan productiebos gecertificeerd. Voor tropisch bos is dit percentage 6%². Het is van groot belang voor de verduurzaming van hout dat deze percentages verder omhoog gaan of dat anderszins het areaal van duurzaam beheerd bos wordt vergroot, met name dat van duurzaam beheerd tropische bos.
8. De houtketen is een belangrijke economische sector in Nederland. Hout wordt algemeen gezien als een uitstekend (bouw)materiaal dat vele toepassingen kent en kan, gezien haar hernieuwbare karakter en producteigenschappen, een belangrijke bijdrage leveren aan een duurzame biobased economy en daarmee aan de verdere vergroening van de Nederlandse economie.
9. Partijen constateren dat de markt, overheid en het maatschappelijk middenveld, ieder vanuit zijn eigen rol en binnen de grenzen van zijn eigen bevoegdheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om duurzaam bosbeheer te stimuleren. Groen en groei kunnen daarbij hand in hand gaan.
10. Er zijn verschillende initiatieven ontplooid door overheden, maatschappelijke organisaties en Nederlandse bedrijven in de houtsector, zowel individueel als via brancheorganisaties, waarbij gewerkt wordt aan het stimuleren van de vraag naar hout uit duurzaam beheerde bossen. Deze initiatieven kennen uiteenlopende strategieën en snelheden, maar komen overeen in hun doelstelling het gebruik van hout uit duurzaam beheerde bossen en het areaal aan duurzaam beheerd bos te vergroten.
11. De afgelopen jaren is geïnvesteerd in het vergroten van het aandeel hout uit duurzaam beheerde bossen op de Nederlandse markt. Deze Green Deal beoogt daaraan een bijdrage te leveren.
12. Om duurzaam inkopen en aanbesteden van hout door de overheden vorm te geven, is reeds in 2004 kabinetsbreed besloten "dat alle rijksinstanties, welke onder de ministeriële verantwoordelijkheid vallen, zich er toe verplichten dat het door hen aangekochte of aanbestede hout zoveel mogelijk en op termijn volledig op aantoonbaar duurzame wijze geproduceerd is. Daarnaast verzekeren zij zich er minimaal van dat het hout van aantoonbaar legale afkomst is". In juni 2008 heeft de toenmalige Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu hiervoor inkoopcriteria vastgesteld³.
13. In 2009 hebben de toenmalige Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu, en de voorzitters van de VVNH, de NBvT en de Unie van Waterschappen een intentieverklaring ondertekend om het inkopen van duurzaam geproduceerd hout op basis van de in 2008 vastgestelde inkoopcriteria zo veel mogelijk te bevorderen. Deze Green Deal zal naast deze intentieverklaring bestaan. Sinds 2010 heeft de overheid op rijksniveau zich als algemeen doel gesteld om 100% duurzaam in te kopen. Uit het verslag getiteld "Eindverslag projectevaluaties overheden in de bouw" van Stichting Probos van december 2011 (Eindverslag) blijkt dat daar in de praktijk nog veel te verbeteren valt.

² Bron (FAO, UNECE)

³ Kamerstukken II, 2007-08, 30196, 35, inclusief bijlage 2.

14. Er bestaat een zekere mate van consensus over welke elementen van belang zijn bij “duurzaam bosbeheer” in Mondiaal en Europees verband met als vertrekpunten de Forest Principles van het United Nations Conference on Environment en Development (UNCED) uit 1992⁴ en de in 1993 gemaakt afspraken van de pan-European Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. Voor “duurzaam geproduceerd hout” worden momenteel meerdere, inhoudelijk verschillende, definities gehanteerd op zowel nationaal als internationaal niveau. Ditzelfde doet zich voor bij Partijen van de Green Deal, dit hoeft acties in het kader van deze Green Deal gericht op het bevorderen van duurzaam bosbeheer niet in de weg te staan.
15. Partijen zijn ervan overtuigd dat met deze Green Deal een versnelling van de verduurzaming van de Nederlandse houtmarkt kan plaatsvinden.
16. Deze Green Deal beoogt een bijdrage te leveren aan het oplossen van praktische knelpunten die zowel publieke als private partijen ervaren bij de verduurzaming van de Nederlandse houtmarkt. Met het oog daarop wordt een governance structuur in het leven geroepen.

Komen het volgende overeen:

1. Green Deal

Artikel 1.1 Definities

In deze Green Deal wordt verstaan onder:

- stakeholders: andere betrokkenen niet zijnde Partijen die een bijdrage kunnen leveren aan het realiseren van het doel van deze Green Deal.

Artikel 1.2. Doel

Het bevorderen van duurzaam bosbeheer in het algemeen door het vergroten van het aandeel hout uit duurzaam beheerde bossen op de Nederlandse markt.

Artikel 1.3 Inzet en acties

1. Partijen ontplooiën afzonderlijk en gezamenlijk verschillende initiatieven, zetten reeds bestaande initiatieven voort en zorgen, waar mogelijk, voor de nodige synergie tussen deze initiatieven om het doel van deze Green Deal te bereiken. Teneinde de synergie te bevorderen zetten Partijen een governance structuur op.
2. De in elk initiatief genoemde Partij of Partijen zijn zelf verantwoordelijk voor hun activiteiten, het verwezenlijken van de door hen gestelde ambities en hun samenwerking met stakeholders waarbij zij artikel 2.4 in acht nemen.

Artikel 1.4 Inzet en acties van brancheorganisaties en vakbonden

1. De brancheorganisaties en vakbonden spannen zich in:
  - a. om, in het licht van maatschappelijk verantwoord ondernemen en naar eigen inzicht, het aandeel duurzaam geproduceerd hout te vergroten dat in Nederland wordt geproduceerd, geïmporteerd, ingekocht en verwerkt;
  - b. het gebruik van duurzaam geproduceerd hout actief onder de aandacht te brengen bij aangesloten bedrijven en medewerkers in de betrokken branches en vakbonden door de communicatie hierover te bundelen en stroomlijnen;
  - c. praktische belemmeringen die de markt ervaart in kaart te brengen en daar waar mogelijk op te lossen om zo de keuze voor duurzaam geproduceerd hout gemakkelijk te maken.

⁴ Annex III Report of the United Nations Conference on Environment en Development (Forest Principles): a non-legally binding authoritative statement of principles for a global consensus on the management, conservation and sustainable development of all types of forests, A/CONF.151/26 (Vol. III). Verder ontwikkeld door de United Nations Forum on Forests en door de Food and Agriculture Organization of the United Nations.

2. De brancheorganisaties en vakbonden leggen schriftelijk vast welke acties zij in het kader van hun uitvoering van de Green Deal zullen ontplooiën alsmede concrete doelstellingen in een eigen uitvoeringsprogramma en leggen dit ter informatie over aan de andere Partijen. De brancheorganisaties en vakbonden rapporteren jaarlijks aan de overige Partijen over uitgevoerde activiteiten en de behaalde resultaten.

Artikel 1.5 Inzet en acties Rijksoverheid

1. De Rijksoverheid spant zich in om de toepassing van het duurzaam inkoopbeleid voor hout op rijksniveau en bij de mede-overheden verder te stimuleren door:
  - a. de doelstelling 100% duurzaam inkopen voor hout voor de overheid op rijksniveau uit te blijven dragen;
  - b. gelet op de doelstelling 100% duurzaam inkopen van hout, mede gebaseerd op de aanbevelingen uit het eindrapport van Probos⁵, de volgende acties te ondernemen:
    - een concreet project te starten dat tot doel heeft kennis samen te brengen die bijdraagt aan verhelderen van knelpunten bij het inkopen van duurzaam geproduceerd hout teneinde tot oplossingen te komen. Daarbij zal zoveel mogelijk worden aangesloten op reeds bestaande en geaccepteerde beleidsinstrumenten, beleidsprogramma's en communicatievormen en zal worden samengewerkt met de andere Partijen en de belangrijkste inkopers bij de overheid op rijksniveau.Hierbij zal de Rijksoverheid in ieder geval inzetten op:
  - het faciliteren van kennisuitwisseling tussen inkopers van verschillende overheden.
  - het in samenwerking met inkopers ontwikkelen van hulpmiddelen die duidelijk maken hoe gecontroleerd kan worden of er uiteindelijk sprake is van hout afkomstig uit duurzaam beheerde bossen.
  - het zo goed mogelijk blijven integreren van de criteria voor duurzaam hout in de duurzaam inkopen-criteria van de verschillende productgroepen, met inbegrip van de criteria die gehanteerd worden in het FLEGT-actieplan.
2. De Rijksoverheid zal steekproefsgewijs geselecteerde opdrachten van de Rijksoverheid (laten) controleren op het gebruik van hout afkomstig uit duurzaam beheerde bossen. De rapportage zal gebruikt worden voor het bevorderen van het duurzaam inkopen van hout.
3. De Rijksoverheid zal in 2015 bezien of de uitvoering van het duurzaam inkoopbeleid voor hout op 100% zit.
4. De Rijksoverheid zal het gebruik van producten van hout afkomstig uit duurzaam beheerde bossen gaan stimuleren via de zogenaamde MIA/Vamil⁶-regeling.
5. De Rijksoverheid spant zich onverminderd in om relevante hout producerende landen die naar de Europese Unie exporteren, te ondersteunen om hun bosbeheer te verduurzamen in het kader van het FLEGT Actieplan, Food and Agriculture Organization en de International Tropical Timber Organization.
6. De Rijksoverheid zal haar inzet in Europa verder uitwerken als onderdeel van de EU Sustainable Tropical Timber Coalition.
7. De Rijksoverheid zal zich inspannen om op mondiaal niveau instanties, bedrijven en non-gouvernementele organisaties bijeen te brengen in het kader van een 'ronde tafel organisatie'. De 'ronde tafel organisatie' heeft tot doel synergie en verdere acties te bevorderen gericht op het stimuleren van duurzaam bosbeheer.
8. De Rijksoverheid maakt zich in Europees en Mondiaal verband sterk voor verdere verduidelijking van het begrip duurzaam bosbeheer en eenduidige criteria voor en invulling van het begrip duurzaam geproduceerd hout.

⁵ 'Eindverslag projectevaluatie overheden in de bouw, Probos december 2011 (http://www.probos.nl/home/pdf/RapportEindverslagIMprojectevaluatie_dec2011.pdf)

⁶ MIA = Milieu Investeringsaftrek, en Vamil = willekeurige afschrijving milieu-investeringen

Artikel 1.6 Inzet en acties Tropenbos

1. Tropenbos zal zich inzetten voor het vergroten van de kennis in de markt ten aanzien van duurzaam bosbeheer en aanverwante onderwerpen.
2. Tropenbos zal kennis beschikbaar stellen over relevante ontwikkelingen op het gebied van duurzaam bosbeheer in de tropen en over handel in duurzaam tropisch hout.

Artikel 1.7 Governance structuur

1. Er is een stuurgroep waarin vertegenwoordigers van de Partijen regelmatig bijeenkomen om:
  - de voortgang van de uitvoering van de Green Deal te bespreken,
  - opgedane ervaringen te delen,
  - praktische oplossingen voor geconstateerde knelpunten te bespreken,
  - waar nodig acties te initiëren, en
  - behaalde resultaten vast te stellen.
2. De stuurgroep kan Partijen aanspreken op de uitvoering van hun activiteiten in het kader van de Green Deal zoals bedoeld in artikel 1.3.
3. De stuurgroep komt tenminste drie keer per jaar bijeen. Op de eerste bijeenkomst van het kalenderjaar stelt de stuurgroep een jaarplan vast voor dat jaar. Partijen zetten zich in om het plan en de eigen plannen te realiseren. Partijen rapporteren aan de stuurgroep over de voortgang van de uitvoering in het kader van de Green Deal.
4. De stuurgroep kan besluiten om een projectgroep in te stellen met bijvoorbeeld als taak oplossingen uit te werken voor een specifiek door de stuurgroep geconstateerd knelpunt.
5. Partijen kunnen besluiten om stakeholders zitting te laten nemen in een projectgroep, waarin de stakeholders een actieve, adviserende rol hebben.
6. De stuurgroep neemt beslissingen met consensus. De projectgroep heeft een adviserende rol.
7. De stuurgroep benoemt een Green Deal secretaris. De Green Deal secretaris heeft in ieder geval de taak om bijeenkomsten van de stuurgroep bijeen te roepen en voor te bereiden.

Artikel 1.8 Inzet en acties IDH

1. IDH zal de samenwerking tussen de Partijen en stakeholders in deze Green Deal zoals bedoeld in artikel 1.7 faciliteren.
2. IDH stelt financiële middelen ter beschikking indien er private bijdrage is (co-funding) ten behoeve van de Governance en de versnelling van de transitie naar duurzaam geproduceerd hout overeenkomstig het werkplan van de stuurgroep mits passend in het mandaat van IDH.
3. IDH zal haar kennis opgedaan in het IDH Tropical Timber Programma – in het bijzonder ten aanzien van de markttransitieprocessen in andere Europese landen – actief inzetten en ter beschikking stellen aan Partijen en stakeholders.

Artikel 1.9 Monitoring en enquête

1. Partijen zullen de behaalde resultaten voor elkaar inzichtelijk maken.
2. De Rijksoverheid voert over 2013 en 2015 een monitoring uit over het aandeel duurzaam hout op de Nederlandse markt.
3. Onder leiding van de stuurgroep zal er in 2013 een enquête uitgezet worden onder Partijen en stakeholders. Doel van de enquête is inzicht te krijgen in de kansen en knelpunten die worden ervaren bij het gebruik van hout uit duurzaam beheerde bossen. Op basis van de uitkomsten van de enquête kan de stuurgroep acties initiëren zoals bedoeld in artikel 1.7. In 2015 wordt de enquête indien nodig herhaald om resultaten inzichtelijk te maken.

2. Slotbepalingen

Artikel 2.1 Wijzigingen

1. Elke Partij kan de andere Partijen schriftelijk verzoeken de Green Deal te wijzigen.
2. Naar aanleiding van overleg binnen de stuurgroep als bedoeld in artikel 1.7 kan worden gezien of nieuwe initiatieven toegevoegd kunnen worden aan de Green Deal.
3. Elke wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle Partijen.
4. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een partij de wens daartoe aan de andere Partijen schriftelijk heeft medegedeeld.
5. De wijziging en de verklaringen tot instemming worden in afschrift als bijlagen aan de Green Deal gehecht. De wijziging wordt openbaar gemaakt op het Rijksweb.
6. Partijen treden met elkaar in overleg over wijziging van de Green Deal als daartoe aanleiding is op grond van ontwikkelingen uit nationaal, Europees en Mondiaal recht.

Artikel 2.2 Toetreding

1. Teneinde andere bedrijven, organisaties en mede-overheden in zo ruim mogelijke mate te doen participeren in deze Green Deal bestaat voor hen de mogelijkheid om gedurende de looptijd van de Green Deal als Partij toe te treden. Een toetredende Partij dient de verplichtingen die voor haar uit de Green Deal voortvloeien, te aanvaarden.
2. Zij maakt haar verzoek tot toetreding schriftelijk bekend aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu. Zodra alle Partijen schriftelijk hebben ingestemd met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende Partij de status van Partij van de Green Deal en gelden voor die Partij de voor haar uit de Green Deal voortvloeiende rechten en verplichtingen.
3. Partijen zullen een verzoek tot toetreding niet zonder redelijke grond weigeren.
4. Het verzoek tot toetreding en de verklaring tot instemming worden als bijlagen aan de Green Deal gehecht.
5. Van de toetreding wordt mededeling gedaan op het Rijksweb.

Artikel 2.3 Opzegging

Elke Partij kan deze Green Deal te allen tijde met inachtneming van een opzegtermijn van vier weken schriftelijk opzeggen.

Artikel 2.4 Verenigbaarheid met het recht

1. De afspraken van deze Green Deal zullen door alle Partijen in overeenstemming met het internationale recht, het Unierecht en het Nederlandse recht worden geïnterpreteerd en worden uitgevoerd.
2. De concrete uitwerking van de initiatieven en intenties zoals opgenomen in deze Green Deal mogen in geen geval in strijd zijn met het internationale recht, het Unierecht en het nationale recht, in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van het Europese en nationale mededingingsrecht, het staatssteunrecht en het aanbestedingsrecht.

Artikel 2.5 Niet in rechte afdwingbaar

Partijen komen overeen dat de Green Deal afspraken niet in rechte afdwingbaar zijn.

Artikel 2.6 Looptijd en mogelijke verlenging

1. Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en loopt tot en met 31 december 2015.
2. Drie maanden voor de afloop van de in het eerste lid genoemde termijn wordt gezien of de Green Deal tot en met 2020 moet worden verlengd. Daarbij zal worden gezien in hoeverre het aandeel hout uit duurzaam beheerde bossen substantieel is gestegen op basis van de monitoring en de knelpunten voldoende zijn weggenomen op basis van de enquête (zie 1.9 Monitoring en enquête).
3. Alle in deze Green Deal genoemde afspraken worden zo snel mogelijk ter hand genomen.

Artikel 2.7 Openbaarheid

Deze Green Deal zal samen met andere afgesloten Green Deals openbaar worden gemaakt, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de gesloten Green Deals, zodat navolging hiervan kan worden bevorderd.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend te 's-Gravenhage op 20 juni 2013.

Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze de directeur-generaal Natuur en Regio,
mevrouw ir. A.M. Burger

INretail, vertegenwoordigd door
de heer J.D. van der Zee

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu,
namens deze de directeur-generaal Milieu en
Internationaal, de heer drs. C.B.F. Kuijpers

**Koninklijke Vereniging Federatie van Ondernemers
in de Schilders-, Onderhouds-, Metaalconserverings-
en Glasbranche FOSAG,** vertegenwoordigd door
de heer R.J.P.M. Maas

**Minister voor Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking,** namens deze de
directeur-generaal Internationale Samenwerking,
de heer drs. R. Swartbol

**Koninklijke Vereniging van Handelaren in
Bouwmaterialen in Nederland,** vertegenwoordigd
door de heer mr. G. Smit

Stichting IDH Sustainable Trade Initiative,
vertegenwoordigd door de heer E. Wermuth

**Koninklijke Vereniging van Nederlandse
Houtondernemingen,** vertegenwoordigd door
de heer H.A.A.J. Gras

Aannemersfederatie Nederland Bouw en Infra,
vertegenwoordigd door de heer H. Klein Poelhuis

**Nederlandse Branchevereniging voor de
Timmerindustrie,** vertegenwoordigd door
de heer M.J.A. van de Vin

Aedes vereniging van woningcorporaties,
vertegenwoordigd door de heer ir. M.A.E. Calon

Nederlands Verbond van de Groothandel,
vertegenwoordigd door de heer Ir. Ing. H. de Boon

Algemene Vereniging Inlands Hout,
vertegenwoordigd door de heer ing. C. Boon

Nederlandse Vereniging Van Houtagenten,
vertegenwoordigd door de heer M. P. Dercksen

Bouwend Nederland, vertegenwoordigd door
de heer mr. drs. L.C. Brinkman

**NVB Vereniging voor ontwikkelaars & bouw-
ondernemers,** vertegenwoordigd door
de heer ing. J.M. Groen MRE

Centrale Bond van Meubelfabrikanten,
vertegenwoordigd door de heer drs. C. Hoogendijk

Raad Nederlandse Detailhandel,
vertegenwoordigd door de heer E. Hamming

Vereniging HAS, vertegenwoordigd door
de heer Mr A.J.M. Ceelaert

Verduurzaamd Hout Nederland,
vertegenwoordigd door de heer ing. C. Boon

Vereniging van Houtskelletbouwers,
vertegenwoordigd door de heer J.R. Hoekstra

**Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling
Maatschappijen,** vertegenwoordigd door
de heer W.J. Bodewes

Vereniging van Verf- en Drukinktfabrikanten,
vertegenwoordigd door de heer drs. B.J.A. Berkel

Vereniging Winkelketens in de Doe Het Zelfbranche,
vertegenwoordigd door de heer H.J. Stoter RA

CNV Vakmensen, vertegenwoordigd door
de heer A.A. van Wijngaarden

Nederlandse Bond voor de Bouw- en Houtnijverheid,
mevrouw J.M.C. Snels

Stichting Tropenbos International,
vertegenwoordigd door de heer R.G.A. Boot